

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Cenzurat.

SE DĂRĂMĂ „ACORDUL DELA VATICAN“

— Plebiscitul popular organizat de F. O. R. —

Se știe, că marele congres general al F. O. R.-ului ținut la Sibiu în toamna trecută, hotărâse, cu unanimă însuflețire, să întreprindă o acțiune, de proporții largi, contra așazisului „Acord dela Roma“, cum îl botezase fals dar pretentios, autorul lui, dl Valer Pop.

Comitetul Central din Cluj, conștient de importanța națională a acestei grave decizii, și-a făcut o chestiune de onoare din studierea ei temeinică, și elaborând planul de acțiune, a pășit cu încredere la realizarea lui viguroasă.

Cel dintâi semnal de luptă s'a dat în ziua de Sf. Nicolae, când mii de comune bisericesti din tot cuprinsul Mitropoliei noastre, s'au ridicat energic împotriva „Acordului dela Vatican“, cerând înlăturarea lui imediată prin telegrame adresate M. S. Regelui și moțiuni de protestare înaintate Comitetului central al F. O. R.-ului.

Aceste moțiuni au fost semnate până în prezent de aproape 600.000 de Români ortodocși. Și acțiunea este încă în curs.

Faptul constituie un eveniment fără precedent în analele românești, un adevărat plebiscit popular, care condamnă și respinge definitiv actul politic nesocotit din 1932.

Opinia publică a Țării întregi are dreptul să cunoască acest covârșitor plebiscit și să-l ratifice. De aceea Miercuri, 23 Ianuarie c., — ziua în care s'a întâmplat alegerea istorică de Mitropolit al Moldovei, — a avut loc și al doilea fapt de extremă importanță național-religioasă: prezentarea sentinței neamului nostru de dincoace de Carpați, dlui Gheorghe Tătărescu, președintele Consiliului de ministri, din partea unei delegațiuni impozante, condusă de Î. P. S. Mitropolit Nicolae Bălan și dl Profesor Sextil Pușcariu, președintele general al F. O. R.-ului.

Firește, că acest mare gest

de neobicinuită demnitate și bărbăție patriotică, a impresionat fără seamă toate cercurile vieții noastre publice din Capitală. Ele au început să-și dea seama, și cotidienele repede sesizate confirmă, că Acordul dela Vatican înseamnă una din cele mai periculoase erori politice, prin faptul că, în mod conștient, consolidează ungurismul catolic din hotarele României întregite. Iar aceasta echivalează cu încurajarea legală și directă a revizionismului intern, mult mai otrăvitor decât cel propagat dela Budapesta.

Mulți, aici în Ardeal, dar mai ales la București, să întrebă surprinși, cum este cu putință așa ceva? Foarte simplu. Pentru că negociatorul Acordului, fiind el însuși un ireductibil catolic, ca președinte al Agru-lui, s'a preocupat mai mult de întărirea catolicismului într-o țară ortodoxă, decât de salvagardarea intereselor Statului român. Dovada ne-o servește prietenul său de credință dl El. Gyárfás, care enarând tratativele duse la Vatican, spune textual: „Ministrul (adică V. Pop) cerea favorul (Biserica Universității) și pe motivul, că din punct de vedere catolic nici nu-l putem refuza fraților de alt rit, cari în această chestiune au avut totdeauna o atitudine loială, și cari și în viitor, în caz de concesiune, ne vor da un puternic sprijin față de năzuințele ce se îndreaptă în contra Bisericii noastre. Ne-a influențat și împrejurarea, că am văzut bunăvoința hotărâtă a ministrului Valer Pop.“ (cf. „Erdéyi Tudositó“ pe Septembrie 1932 și O. Ghibu „Acțiunea catolicismului unguresc etc.“ p. 408).

E aici mărturia senzațională, care descoperă complect angajamentele triste, luate de către semnatarul Acordului, de a lupta împreună cu Ungurii catolici împotriva Statului român

și a Bisericii ortodoxe, cum se înțelege aceasta de către oricare cititor inteligent.

Dar, dl Gyárfás ne dă și al doilea inedit de aceeași gravitate. Anume, că dl Valer Pop în dorința (perfect agristă și de loc ministerială!) de a pune mâna pe biserica Universității în folosul uniților săi, și nu a Statului pe care-l reprezintă, nu s'a dat înapoi nici dela manopera penibilă, de a speria Vaticanul cu o perspectivă „catastrofală“: ci că numita biserică e în primejdia de a ajunge în proprietatea... Statului român. Ca să nu se creadă, că aiurăm, — cazul este fantastic — reproducem fidel: „ministrul de repește ori s'a provocat înaintea Cardinalului la faptul, că Ministerul de Culte a introdus deja în Cărțile funduare că asupra bisericii dispun organele Statului și decizia forului prim, cu aprobarea forului al doilea, ar putea fi executată în cel mai scurt timp“ (Ghibu, ibidem p. 431).

Este direct uluitor: un ministru al Țării sacrificându-i interesele, în căldășie cu Ungurii și cu Vaticanul.

Singure aceste probe ar fi suficiente, să legitimizeze osânda obștească împotriva Acordului de care vorbim.

Dar mai sunt alte două, tot atât de zdrobitoare.

„Dar acum odată ce ați fost izbăviți de păcat și v'ați făcut robi ai lui Dumnezeu, aveți ca rod sfințirea, iar ca sfârșit viața vecinică“.

„Fiindcă plata păcatului este moartea; dar darul fără plată al lui Dumnezeu este viața vecinică în Isus Hristos, Domnul nostru“.

Romani 6, 22—23.

Una: legalizarea existenței și organizației Statusului catolic ardelean, — refuzată consecvent, pe vremuri de toate guvernele ungurești, — ceea ce echivalează cu o lovitură dată unității noastre naționale. Căci în această instituție sunt încadrate toate forțele de seamă ale maghiarimii conspiratoare și iredentiste.

A 2-a: improprietărea Statusului catolic cu averi imense, mobile și imobile, cari de drept erau ale Statului românesc, ca succesori al Ungariei.

Am arătat-o, în mod sumar, și cu altă ocaziune, citând chiar Biserica ortodoxă, beneficiară a acestor averi, tocmai pentru motivul, că ele erau constituite de stat pentru interese publice, educative, religioase și culturale. Acum, aceste bunuri ajungând exclusiv în mâini dușmane, ne putem imagina, că ele numai în interesul public al României nu vor fi folosite.

Iată, de ce „Acordul“ trebuie să piară!

Prin mișcarea formidabilă, deslănțuită de F. O. R., țara întregă este pusă astăzi în situația de a-și da seama, cât de grele sunt consecințele, ce se leagă de învoiala diplomatică nefastă, încheiată cu Sf. Scaun.

De aceea, suntem siguri, că sub presiunea opiniei publice, sincer informate, și printr-o campanie însuflețită, ce va fi dusă înainte de F. O. R., de presă și în Parlament, vom sărbători, în scurtă vreme, victoria supremelor interese ale Statului și neamului românesc.

Noul Mitropolit al Moldovei:

Înalt Preasfințitul Nicodem dela Neamț.

Marele colegiu electoral întrunit Miercuri 23 Ianuarie c., în palatul Adunării Deputaților, sub președinția Preafericitului Patriarh Miron al României, a ținut să aleagă în scaunul de Mitropolit al Moldovei pe Preasfințitul arhieru NICODEM, starețul mănăstirii Neamț.

Toți, dar absolut toți factorii cu cădere au convenit ca pe scaunul de Mitropolit al Moldovei să se ridice vrednicul Stareț al Mănăstirii Neamțu.

Noi ne bucurăm de acest rezultat, care dovedește un triumf al vieții constituționale bisericesti, realizat prin legea bisericească șaguniană.

Noul ales este una din cele mai luminoase figuri a ierarhiei românești. Călugăr evlavios și învățat, după o lungă ucenicie în preajma neuitatului Mitropolit Iosif Naniescu numit „cel sfânt“, I. P. Sf. Nicodem ajunge Episcop la Huși, iar după Unire locțiitor de Arhiepiscop al Basarabiei, ca mai târziu să se retragă la marea mănăstire a Neamțului, unde ca stareț al ei dezvoltă o activitate religioasă din cele mai prodigioase. Prin vrednicia sa excepțională a reînviat faima cărturărească, ce făcuse odinioară gloria acestui strălucit așezământ al Bisericii ortodoxe. Astfel a confirmat din nou acele mari însușiri de organizator iscusit și creator fecund, pe cari le dovedise cu prisosință în vremea Episcopatului său rodnic.

De aceea socotim, că I. P. Sf. Sa — în ciuda vârstei mari ce-o are — va satisface în totul răspunderilor grele, ce și le-a asumat prin acceptarea alegerii de Miercuri. Căci Mitropolia Moldovei, cu viața ei grav tulburată de stilști și de atâtea alte probleme vitale, cer în adevăr un cărmuitor înțelept, energic și cu autoritate necontestată, care să restaureze aici pacea și înflorirea minunată din vremurile apuse. Admirabila râvnă călugărească și vasta experiență arhierască, ce fac podoaba I. Prea Sf. Nicodem, sunt garanții sigure, că Moldovenii pot privi cu încredere ziua de mâine. Solidari și gata la cea mai devotată colaborare cu noul lor arhipăstor, ei vor găsi din nou drumurile înălțătoarelor tradiții religioase din zilele lui Varlaam, Dosoftei și Veniamin.

Ne întrebăm însă cu multă dreptate, a fost de lipsă vulgaritatea ce s'a deslănțuit în presa de dincolo de Carpați în afacerea aceasta?

A fost de lipsă, ca persoane și fețe înalte bisericesti, cu trecut și activitate mănoasă și blagoslovită, să fie trase în noroiul patimilor?

A fost de lipsă, să se ridice glasuri de hulă contra ierarhilor din Ardeal, ce se găsesc în funcție dincolo, și contra celor de acasă, cari nu au avut nici prin gând ca să se amestece în vâltoarea luptelor din Moldova?

Astfel de reptilii — cari se numesc gazete — ar trebui înfierate cu fierul roșu, ca să le cunoască lumea. Au fost și la noi lupte, dar nici odată n'au degenerat în așa hal. Doar va fi acesta ultimul caz, și cei păcătoși se vor rușina de Domnul și de oameni.

Fundațiunea Gojdu și Acordul cu Vaticanul.

— Memoriul prezentat primului ministru de reprezentanții Transilvaniei. — O întâmpinare cu 560.000 iscălituri. —

Miercuri la Cameră, după închiderea congresului național bisericesc, dl Gh. Tătărescu, președintele consiliului de miniștri, a primit o delegație compusă din: Mitropolitul Nicolae Bălan al Transilvaniei, episcopul Grigorie Comșa al Aradului, episcopul Lăzărescu al Caransebeșului, d-nii ministru Mocioni, Aurel Vlad, Sextil Pușcariu, președintele For-ului, prof. Silviu Dragomir, dr. N. Zigre, I. Groșoreanu, pâr. dr. S. Stanca.

Delegația a prezentat șefului guvernului un memoriu referitor la Fundațiunea Gojdu și Acordul cu Vaticanul, dimpreună cu toate actele și documentele de care se pomenește în memoriu. De asemenea s'a mai depus o întâmpinare semnată 560.000 de români ardeleni, cari se ridică împotriva acordului.

Primul ministru a promis delegației transilvănene că va examina cu toată atenția chestiunile ridicate.

Ce cuprinde memoriul.

Memoriul înaintat dlui Tătărescu, e semnat de dl prof. Sextil Pușcariu, președintele Frăției ortodoxe române și are următorul cuprins:

„Venim să vă rugăm să dați o

soluțiune neîntârziată celor două mari probleme rămase deschise de atâția ani:

Fundațiunea Gojdu și Acordul cu Vaticanul.

Cu ajutorul marelui binefăcător Emanuel Gojdu s'a sălțat românimea din Ardeal înainte de război la starea culturală la care se găsește; nu e aproape nici unul între fruntașii ortodocși mai în vârstă care să nu fi beneficiat de una din bursele acestei Fundații, ca să treacă prin liceu și Universitate.

De 15 ani ungerii dețin pe nedrept marea avere lăsată de Gojdu studențimei noastre, care acum, de când Statul român nu mai e în stare să-i acorde ajutoare de studii, luptă cu cele mai grele privațiuni, pe când colegii lor minoritari, mai bogați de acasă și în majoritate bursieri amenință, prin numărul lor crescând, să schimbe caracterul românesc al Universității din Cluj.

Nu noi suntem cei ce vom arăta drumul pe care această chestiune trebuie soluționată. Avem toată încrederea în înțelepciunea și patriotismul dvs. Dar trebuie să insistăm ca soluțiunea aceasta să fie dată neîntârziat, cu atât mai mult cu cât sun-

tem informați că și din partea maghiară există bunăvoință de a lichida acest litigiu.

Chestiunea statusului catolic.

Problema Statusului rom. cat. ardelean preocupă opinia publică a țării aproape fără nici o întrerupere de peste 12 ani de zile. Guvernele cari s'au perindat au amânat necontenit rezolvarea ei, ceea ce pentru ungerii ardeleni a fost un semn al slăbiciunii noastre exploatare apoi, în spiritul tendințelor revizioniste maghiare.

La un moment dat, când, după oscilări, ministerele de culte și instrucțiune, de justiție și de interne ajunseră la 1932 să-și fixeze în mod hotărât punctul lor de vedere, considerând cu drept cuvânt problema Statusului catolic, ca o chestiune internă a țării, care urmează să fie rezolvită prin organele de Stat, s'a săvârșit greșala de a se încheia în 1932 cu privire la Statusul Catolic un acord cu Vaticanul prin care Statului catolic i-s'a dat sub astă denumire recunoașterea legală pe care vechea Ungarie i-a refuzat-o consecvent, iar bunurile administrate de el în mod temporar, din încredințarea Statului, au fost date exclusiv catolicismului ungeresc.

Dar conștiința publică românească a refuzat în mod consecvent, ratificarea acestui atentat la adresa Statului român. Astfel ministerul de instrucție și culte, ministerul de agricultură, ministerul sănătății publice, Universitatea din Cluj, — toate interesate în chestiunea bunurilor deținute de Statul catolic, — precum și justiția țării, printr'o serie întreagă de sentințe executorii și printr'o cercetare penală de proporții neobișnuite s'a opus și continuă să se opuiască în mod categoric Acordului cu Vaticanul. Chestiunea se găsește de aproape doi ani de zile, în fața Inaltei Curți de Casație, unde cinci procese între Statul român și Statul catolic așteaptă, conexate, să fie desbătute. Desbaterea așteptată n'a avut încă loc nici până în ziua de azi — ea s'a amânat de 6 ori una după alta.

Protestul românilor transilvăneni.

În fața acestei siluții penibile, conștiința publică românească din întreaga țară și mai ales din Transilvania primejdioasă în mod grav prin ocrotirea tenărilor subversive maghiare de către tinătorii puterii de stat s'a pus în gardă și, printr'o demonstrație colectivă, cum n'a mai cunoscut până acum alta țara noastră, ea vine și cere în mod hotărât autorităților superioare de stat să-și facă fără șovăire datoria, înainte de ce ar fi prea târziu.

Vă prezentăm aici protestul a cinci sute șasezeci de mii (560.000) români din Transilvania, cari vă cer luarea imediat a măsurilor în vederea lichidării rușinosului și periculosului acord cu Vaticanul și a desființării Marelui Cartier general al revizionismului maghiar din Transilvania, care este Statusul catolic.

În adevăr, dacă astăzi maghiarismul din România se prezintă ca

un bloc puternic și ca o forță primejdioasă, incomparabil mai mare decât cel din Cehoslovacia și Iugoslavia, explicația o găsim în menținerea și consolidarea statusului catolic, ocrotit peste orice rațiune de Stat, prin Acordul cu Vaticanul. Căci, cele două state succesoare ale Austro-Ungariei au tăiat imediat după 1 Decembrie 1918, din rădăcini, firele catolicismului ungeresc din cuprinsul lor, pe care noi l-am cultivat cu o generozitate contrară intereselor românești.

Fapte și documente.

Pentru lămurirea deplină a d.-v. în această chestiune gravă, ne permitem a invoca următoarele fapte și documente, cari se găesc tipărite în cartea: „Acțiunea catolicismului ungeresc și a Sfântului Scaun în România întregită“, de Onisifor Ghibu și în broșurile anexate la aceasta. (Mai departe se arată aceste documente).

„Din toate aceste documente rezultă că:

1. Problema Statului Catolic, nu este problemă catolică, — ci o problemă de Stat.
2. Că ea nu este o problemă de politică externă, — ci de politică internă.
3. Guvernului român — singur — îi revine dreptul și datoria de a rezolvi problema Statului Catolic în conformitate cu interesele de Stat.

Ce se cere guvernului.

Domnule prim ministru, în baza tuturor acestora cei 560.000 de cetățeni ortodocși ai Transilvaniei, vă cer, cu tot respectul, dar și cu toată hotărârea ca, în interesul dreptății și al liniștii țării să binevoiți a ne da imediat asigurări în sensul că:

1. Veți dispune ca întreg materialul aflător la Parchetul respectiv al Cabinetului III de Instrucție Cluj, să fie înaintat guvernului, spre a lua cunoștință de el în vederea măsurilor ce urmează să ia;

2. În baza întregului material, amintit de noi în această adresă, și celui obținut dela Parchetul Cluj, — Onor. Guvern să declare nul Acordul cu Vaticanul, atribuind imobilele deținute de acesta, organelor în drept să le poseadă, adică Universității din Cluj, Statului român și Eparhiei romano-catolice de Alba-Iulia, și să dea curs urmării penale împotriva vinovaților; — să prezinte chestiunea Statului Catolic respectiv a Acordului cu Vaticanul, dimpreună cu întreg materialul istoric și juridic Parlamentului, care suntem siguri că va refuza ratificarea; — să lase ca Înalta Curte de Casație, suprema instanță judecătorească a țării, să-și spună cuvântul său atât cu privire la Statul Catolic, cât și la Acordul cu Vaticanul.

Biserica noastră, ortodoxă, vă face declarația solemnă că nu va odihni până ce nu va vedea realizarea acestor îndreptățite deziderate ale ei.“

Abonați și răspândiți
„VIATA ILUSTRATA“

Conferințe preoțești și cercuri religioase.

Cercuri religioase și activitatea lor din protopop. Luduș în 1934.

Prin cercurile religioase, cari au început a activa printr-o evanghelizare în parohii, am aflat un mijloc de întărire religioasă-morală și culturală în popor.

Cercurile religioase nu trebuie numai să delecteze privirile credincioșilor într-un magnific serviciu divin, dar mai vârtos acești pioși creștini să primească o directivă sănătoasă pentru viața lor creștinească și românească. Nouă preoțimei ne incumbă datorința că aprinse să ținem candelele, și focul dragostei noastre să nu înceteze pentru această creștinească și patriotică operă. Fiecare preot să caute mai întâi să fie un *misionar*, al credinței, moralei și culturii în parohia sa, între credincioșii săi, nu incidental, ci printr-un *program* bine chibzuit și conform trebuințelor morale și culturale ale poporului său. Astfel va putea aduce în cercul său religios un capital de cunoștințe temeinice, o experiență vastă și un fond religios-moral bogat.

Dela felul cum fiecare preot își îndeplinește datorile sale pastorale

în parohie, depinde rezultatul activității cercurilor religioase. Astfel fiecare preot să-și revizuiască conștiința pentru o bună reușită a evanghelizării prin cercuri religioase.

În protopopiatul nostru sau ținut cercuri religioase în 22 parohii rostindu-se 27 predici și 18 conferințe. Apoi pe lângă Sf. Liturghie servită cu ocazia fiecărui cerc, s'au mai oficiat diferite slujbe și procesiuni la trebuința credincioșilor.

Cercurile dispun și de un fond, care este format din venitele ce se încasează dela servicii religioase în ziua intrării. Acest fond care acum e în suma de Lei 2443 — se folosește pentru procurarea de broșuri cu învățături creștine pentru propaganda religioasă.

În cercurile noastre au colaborat și asociația *F. O. R.* din centrul Luduș prezentându-se dl președinte Dr. Gh. Onișca și dl v.-președinte Dr. Nicolae Corlățeanu în 6 localități rostind 6 conferințe, mulțumindu-le pe această cale de colaborarea prețioasă, indeosebi dlui N. Corlățeanu, ca cel mai activ ortodox din această regiune.

Pr. GHEORGHE STAN

Bejenari ortodocși din „Țara Năsăudului“.

Bejenii sau bejenarii sunt un grup de indivizi din trecutul oropsit al Ardealului românesc, cari disperăți de nedreptățile spiritual-materiale și dorind o viață mai liberă, părăsiau țara cu

„Codrîi verzi de brad
Și câmpuri de mătase“

și trecând pe sub furcile caudine, amenințați de măsurile tot mai drastice luate de Dieta dela Sibiu, „cu inima în dinți“ având doar speranța în ajutorul Providenței, întemeiau sate în Principate. Acești bejenii erau și educatorii sentimentului național al conlocuitorilor lor, căci naționalismul e direct proporțional cu apăsarea. În Ardeal presiunea a fost mai puternică, deci și rezonanța a fost mai accelerată.

Și din istorica „Țară a Năsăudului“ locuită de falnicii „fii ai lui Marte de pe Valea Rodnei“ au trecut în Moldova peste crestele munților pe poteci tănuite, o mulțime de locuitori ai celor 44 de comune grănițerești.

Istoriografii au putut stabili, că:

1. În general s'a notat din partea autorităților trecerile în masse sau măcar în grupe. Cele individuale nefiind prea importante nu se cunosc.

2. În secolul al XVIII-a în afară de cauzele vechi — sărăcia lipsa de pământ, scumpetea, foametea, frica de militarie, etc. — s'au mai adăugat și certele religioase între frații cari se închină în acciaș limbă.

Din cauza schismei uniate dela 1700 o mulțime de păstrători ai *legii vechi* — temându-se de eventualele persecuții, sau reacționând contra faptului că majoritatea conșătenilor au adoptat „legea nouă“ au trecut în Moldova și s'au așezat prin sate.

Printre cei trecuți au fost desigur mulți preoți și călugări ortodocși, dar numele lor nu să găsească notate în cărți.

Totuși unii au avut o soartă mai norocoasă. Devenind figuri marcante ale vieții bisericesti, au rămas în istorie, chiar prin acest rol important.

Din bejenii secolului al XVIII-a, din Țara Năsăudului se trage vestitul Mitropolit al Basarabiei *Gavril Bănulescu*. Viața lui Gavril Bănulescu e puțin cunoscută. Pare a fi originar dintr'un sat de pe Valea Bărgăului, cu sate curat românești, militarizate odată cu satele de pe Valea Someșului-mare. A studiat la Socola (?) apoi fermecat de frumusețea monahismului s'a călugărit. Fiind cunoscut ca un călugăr pios și înțelept a fost ales Mitropolit. A fost unul dintre mitropoliții cărturari ai Basarabiei. Mai nou dl prof. Berechet de la Iași, pregătește o vastă monografie a acestui mare bărbat, aproape necunoscut de generația noastră, deși a contribuit mult la renașterea cultural-națională a provinciei de peste Prut. Tot din regiunea grănicerească a Năsăudului sunt originari și arhierii *Neofit* și *Filaret Scriban*, traducătorii operelor „Geniul creștinismului“ o apologetică poetizată, alui Chateaubriand și a „Confesiunilor“ Sfântului Augustin.

Familia Scriban e originară din comuna Ilva-mare, unde se mai păstrează și azi acest nume. Dl prof. univ. I. Scriban de la facultatea de științe din Cluj, recunoaște că antecesorii Domniei Sale au locuit în Ilva-mare.

Frații Arhierii Neofit și Filaret Scriban erau figuri de cărturari-prelați, cari și-au consumat toată energia pentru binele bisericii.

A existat un scriitor moldovean, simplu la înfățișare dar complex în în structura sa psihică, un scriitor care fusese preot dar mai târziu fu răsposit, un scriitor de amintiri și un scriitor de basme, un fost prieten al genialului Eminescu — *I. Creangă*, nepotul lui David Creangă din Pipirig. Acest Creangă, pe care Boutière în teza de doctorat îl numește „un mare autor de confesiuni“ e originar din Ardeal, dupăcum ne-o spune chiar el în „Amintiri“. Antecesorii săi au trecut pe versantul răsăritean al Carpaților de frica „*papistășiei*“, deci în secolul al XVIII-a, dupăce s'a efectuat desbinarea nenorocită dintre Români, și când se făceau convertirile oficiale prin bătăi și tunuri.

Din ce parte a Transilvaniei se trage Ion Creangă?

Emigrările în masă spre Moldova

se făceau de cătră locuitorii de pe Valea Mureșului și a Someșului.

Intrucât părinții lui Ion Creangă au locuit în partea de nord vest a Moldovei, (mai aproape de regiunea Văii Someșului) se poate presupune că și marele povestitor e descendentul unei familii din Țara Năsăudului, că și în vinele lui curgea sângele nobilelor „cătane negre“, lăudate chiar de Napoleon și poetizate de Antonius Cossimellius. Astfel este limpede, că și Țara Năsăudului a avut bejenari, ai căror descendenți sunt vrednici de a fi notați în analele Bisericii ortodoxe. (Isvoare: Iulian Marțian, Țara Năsăudului; Virgil Șotropa, Bejenii în sec. XVIII, Iul. Marțian, Bejenarii din Ardeal și Români ardeleni în v. regat, Sandu Manoliu, Năsăudul și viața lui).

IOSIF NAGHIU, stud. în teol.

Apărarea legii strămoșești.

Sub acest titlu ziarul „*Patria*“ dela 19 Ianuarie c. publică un articol judicios, scris de eminentul prozator *Septimiu Popa*. preot gr-catolic și profesor de religie în Cluj. Noi spunem de mult acelaș adevăr grav: *biserica unită merge spre catolicizare deplină, și deci spre înstrăinare de sufletul neamului. Confirmarea ne vine acum și din „cealaltă strană“.*

Iată, de ce reproducem articolul în întregime, cu titlu de document revelator:

„În coloanele ziarului „*Patria*“ am publicat mai multe articole privitoare la *anarhia rituală*, sălășluită de-o bucată de vreme în biserica română unită. Am combătut inovațiile, ce unii preoți, mai ales dintre aceia, cari și-au făcut studiile în străinătate, le introduc *din propria lor putere* în serviciul divin, neținând seama nici de condițiile unirii, condiții *acceptate* illo tempore de Roma și nici de hotărârea ultimului sinod provincial, care această unire a reînnoit-o numai „între marginile așezămintelor apostolice ale bisericii răsăritului“. Articolele mele au fost comentate în diferite chipuri, Unii le-au aprobat, alții au ținut o cale mijlocie, iar alții, în sfârșit, au aruncat pietre în capul meu. S'au aflat și oameni, cari despre cutare articol de acest fel au afirmat, că este necuviincios, dar fără să citeze un singur cuvânt pentru dovedirea necuviinței.

Români din Ardeal s'au unit cu Roma pe lângă condiția păstrării caracterului specific românesc al bisericii lor. În toate timpurile, dar mai ales în vremea tulburărilor religioase din secolul al 18-lea, acesta a fost cel mai puternic argument al apărătorilor unirii. Marii bărbați: Samuil Clain, Gheorghe Șincai, Ion Micu-Moldovan, Augustin Bunea și alții s'au împotrivit ori-căror încercări de a introduce servicii religioase romano-catolice în cultul divin al bisericii române-unite, tocmai pentru a n'o lipsi de această puternică armă de apărare.

De împrumuturi rituale dela romano-catolici biserica română-unită n'a avut și n'are nevoie. Ritul bisericii răsăritene e atât de bogat, încât în cadrele acestui rit ori-cine se poate ridica la cele mai mari înălțimi, chiar de pe pământ la cer. Cărțile liturgice ale bisericii răsăritene cu nimic nu sunt mai puțin catolice decât „*Rituala Romanum*“, — „*Breviarium*“, ori alte cărți de acest fel ale romano-catolicilor. Inovațiile s'au introdus mai întâi în părțile așa-numite „ungurene“, de către preoți, cari și-au făcut educația în institute teologice ungurești, ori maghiaro-rutene. (În anul 1934 s'a împlinit tocmai 40 ani de când consistorul român-unit dela Oradea a adus hotărârea să nu mai trimită teologi la Blaj, ci numai în institute teologice ungurești). Teologii, veniți dela Roma, înainte de război au rămas adevărați preoți români-unii. Abia după încheierea păcii, când atât la Roma, cât și în alte institute teologice din străinătate au început a se creia pentru Orient doctori cu duimul, aceștia reîntorcându-se în patrie au inaugurat o acțiune intensivă pentru a face pe Români unii mai catolici chiar și decât Papa. Ajunși la rol hotărâtor în în conducerea spirituală a institutelor teologice române-unite, în aceste institute (cu excepția celui dela Blaj), au introdus „*litaniile*“, — cultul Sf. Inimă. „*Rozarul*“, — „*Binecuvântarea Eucharistică*“ și altele de acest fel. Au început pregătirile pentru introducerea celibatului *obligatoriu*, smulgând unor tineri de 19—20 ani promisiunea solemnă, că nu se vor căsători și ridicând preferența celor mai grase beneficii pe seama celibetelor, ca astfel, tinerii să se simțească în și mai mare măsură atrași spre celibat. La mănăstirile române-unite de călugărițe nu se face nici Utrenie și nici Vecernie românească, pentru-că nimeni nu le-a învățat aceste slujbe ci numai „*litaniile*“ și „*binecuvântările euharistice*“. Mai amintesc în treacăt că uneori ne facem de-a dreptul ridicoli. Liturgierul cel nou, al

cărui text s'a stabilit la... Stâna de Vale, prescrie pomenirea Papei de patru ori la liturghie. N'aș putea să descriu niciodată zimbetul sarcastic, ce s'a strecurat pe buzele unui romano-catolic când a auzit această știre...

Propovăduitorii inovațiilor romano-catolice afirmă, că ei sunt conduși numai de dorul unei intensificări a vieții religioase și că inovațiile sunt niște suplینiri ale unor lipsuri reale. Eu cred însă, că în realitate ei sunt conduși de ideea fixă, că adevărul catolicism se găsește numai la romano-catolici, urmărind prefacerea lentă a bisericii-române unite în biserică romano-catolică. Nu s'a întâmplat nici măcar odată, ca vre-un astfel de propovăduitor să atragă atenția credincioșilor asupra binecuvântării euharistice, care în liturghia răsăriteană a fost introdusă cu aproape o mie de ani înainte de introducerea la romano-catolici a unei binecuvântări de acest fel. Avem impresia, că desconsiderarea ritului răsăritean se face anume cu intenția de-a îndrepta privirile credincioșilor spre ritul romano-catolic. Conștient, ori inconștient, se urmărește desromanizarea bisericii române-unite.

N'aș mai fi scris aceste rânduri, dar în timpul din urmă și în coloanele unei reviste bisericești un „fost alumn al Colegiului de Propagandă Fide din Roma“ se năpustește cu cea mai strașnică umilință asupra tuturor acelor, cari în biserică română-unită mai țin la legea strămoșească și mai pretind respectarea condițiilor unirii. După părerea „fostului alumn“, care probabil și acum, după reînțoarcerea dela Roma, își face rugăciunile din „Breviarium“, nu din Ceașlovul românesc, atitudinea apărătorilor legii strămoșești e o „indiferență demoniacă, o ținută dementă a

unor mercenari și angajați, căci preoți nu se pot chema“. Aceștia „nu au credință“ și prin urmare, fostul alumn îi îndeamnă să se dea după păr, pentru-că „nimeni dintre preoți nu se poate dispensa de obligația de-a avea o viață sfântă“.

În sfârșit, în numele tuturor propovăduitorilor îndepărtării de apotoliceștile rândueli ale bisericii răsăritului, prea-cucernicul „fost alumn“ încheie cu amenințarea: *nu vom permite, ca împotrivirile fățișe și impertinente să nu-și primească pedeapsa cuvenită. Uneltirile urmașilor trădătorului Iuda nu ne vor abate din calea noastră dreaptă, nelegiuirea nu o vom cruța, ci o vom face cunoscută urbi et orbi“.*

Să nu creadă nimeni, că noi cei de altă părere, ne cutremurăm în fața acestor amenințări. Ne dăm prea bine seamă, că pentru nimicirea bisericii române-unite diavolul întrebuintează chiar și arma evlaviei excesive, nu numai cea a amenințărilor grandilocvente. Chiar și din rândurile citate mai sus se vede însă lămurit, că aceia, cari urmăresc prefacerea bisericii române-unite într'o caricatură, sunt binc organizați.

Se impune așadar o cât mai grabnică și mai temeinică organizare a apărătorilor legii strămoșești. E urgent necesară inaugurarea operei de luminare a poporului, de adevărată intensificare a vieții religioase pe temelia așezată de marii înaintași. Celor cu suflet romano-catolic n'avem decât să le spunem: transformați-vă sufletul, ori, duceți-vă acolo, unde aparțineți. Cuvintelor de amenințare să le opunem cuvintele prorocului din alte vremuri: *De frica voastră nu ne vom teme, nici ne vom tulbura, căci cu noi este Dumnezeu.*

SEPTIMIU POPA

INFORMAȚIUNI

Conferințele Extensiunii Academice. În ciclul de conferințe, organizate de Asociația Profesorilor Academiei Comerciale, va vorbi Duminică 27 Ianuarie d. prof. Dr. Iosif Gârbacea despre „Orientarea economică profesională“. Subiect de actualitate în epoca de șomaj intelectual ce-o străbatem. Conferința aceasta, cum și cele următoare, se va ținea la ora 12 $\frac{1}{2}$ a. m. și nu la 5 p. m.

Cum s'a făcut alegerea de Mitropolit al Moldovei. Înainte de a se deschide ședința marelui colegiu electoral, s'a ținut o consfătuire prealabilă între membrii adunării eparhiale dela Iași, reprezentanții guvernului și alți factori de seamă, spre a vedea care-i persoana potrivită pentru scaunul de Mitropolit. Deschizând adunarea, I. P. S. Patriarh Miron a vorbit despre însemnătatea istorică a actului și a comunicat, că a primit numeroase adrese și telegrame din Moldova, care cer alegerea P. S. Episcop Nicodem. P. S. Episcopi Visarion al Hotinului și Nifon dela Huși declară, că nu candidează și roagă

ca voturile destinate lor să fie îndreptate spre P. S. Episcop Nicodem. Se trece apoi la vot. Din 200 membrii sunt prezenți 171. Votează 156, repartizate astfel: P. S. Episcop Nicodem 103, P. S. Episcop Visarion 21, P. S. Episcop Cosma al Dunării de jos 18, P. S. Episcop Nifon 4, P. S. Episcop Lucian al Romanului 1, și P. S. Episcop Grigorie al Aradului 1. Au fost și 8 buletine albe. Rezultatul a fost proclamat de către I. P. S. Mitropolit Nicolae Bălan, după care noul Mitropolit a ținut o scurtă și emoționantă cuvântare. Examinarea canonică și aprobarea alegerii de către sf. Sinod s'a făcut Vineri în 25 l. c. Investiția din partea M. S. Regelui are loc astăzi Duminică, iar instalarea în scaunul dela Iași în ziua de 29 Ianuarie a. c.

„Apărarea legii strămoșești“. Atragem atențiunea cititorilor noștri asupra articolului cu acest titlu, apărut în ziarul „Patria“. Autorul lui p. prof. Septimiu Popa desvelește, cu mare curaj și sinceră iubire pen-

tru legea strămoșilor săi, enorma primejdie pe care merge vertiginos Biserica gr.-catolică. E un strigăt de alarmă, ce ar trebui să fie auzit mai ales de ierarhii uniți.

Ziua de 24 Ianuarie la Cluj. Evenimentul istoric al Unirii Principatelor din 1859 a fost sărbătorit în anul acesta cu aceeași însuflețire de către Românii din capitala Ardealului. La ora 11 a. m. s'a săvârșit în Catedrala noastră slujba doxologiei de un sobor de preoți în frunte cu p. consilier Dr. Vasile Sava. La sfârșit p. prof. Dr. Andrei Buzdug a rostit un mișcător cuvânt despre unirea dela 1859 care a fost isvorul unirii celei mari și definitive a tuturor Românilor din 1918. Corul Academiei teologice a intonat Imnul regal. La slujbă au asistat toate autoritățile civile și militare, reprezentanții instituțiilor culturale, administrative și economice, ofițerii garnizoanei, numărös public intelectual, studenți, elevi și țărani.

După ieșirea din catedrală dl General C. Motăș, comandantul corpului VI de armată a adresat o scurtă și însuflețită cuvântare trupelor de față, venite cu drapelul și muzica reg. 83.

La ora 1 p. m. P. S. Episcop Nicolae a oferit un dejun în marea sufragerie a palatului arhieresc.

După masă a avut loc festivalul la Teatrul Național.

† Coloneii Seb. Brândușa și A. Bozac. Amândoi au murit subit în cursul săptămânii trecute, lăsând mari regrete în societatea românească din Cluj. Căci defuncții au fost două valori de seamă ale oștirii noastre, pe care au servit-o cu pricepere și devotament neîntrecut. Cel dintâi ca organizator al revoluției ardelenice din 1918 și luptător pentru unire în campania contra Budapestei, fapte cari i-au adus decorarea cu ordinul Regele Ferdinand — al doilea iarăș ca erou în războiu și în luptele de pe Tisa, iar după pace ca prim-comisar regal pe lângă corpul VI de armată, desfășurând o minunată activitate națională și patriotică. De aceea, dispariția lor înseamnă cu adevărat o dureroasă pierdere pentru țară. Iubirea de care erau învăluiti s'a văzut cu ocaziunea tristei ceremonii a înmormântării lor, unde a fost de față tot Clujul militar și civil. Odihnească în pace cu aleșii Domnului.

Oaspeți cehoslovaci. De câteva zile a sosit în țară corul învățătorilor Cehoslovaci din orașul Uzhorod, spre a face un turneu de propagandă culturală și artistică. Sub conducerea profesorului Kaigl, acești misionari țin să strângă și prin cântece relațiunile de veche și caldă prietenie dintre ei și Români. Suntem siguri, că fama muzicală a cehilor va încălzi și de astădată inimile noastre, atât

de atașate prin suferințe comune de țara vecină și aliată. Pretutindeni ei vor întâlni frăția și ospitalitatea românească atât de nedesmințită. Concertul ce l-au dat Marți seara la Teatrul Național din Cluj, a stârnit admirație și satisfacție. Primirea ce li s'a făcut a fost entusiastă.

AVIS! Manualele de religie pentru școala primară clasele I-IV de Dr. A. Buzdug, — conform ordinului Ven. Consiliu Eparhial Nr. 7367—1934, obligatorii pentru toți elevii ortodocși — se găsesc de vânzare la Librăria Eparhială Cluj (Piața Cuza Vodă Nr. 6).

Consiliul Eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 327—1935.

Ordin circular.

Către toate organele noastre din subordine.

În curând se va face apel la întreaga obște pentru de a da sprijin acțiunii generale, însărcinată cu pregătirea premilitară din întreaga țară, organizată din Ministerul apărării naționale. Toți membrii clerului nostru din centrul eparhiei se vor înscrie — ca membri ai Comitetului municipal respective teritorial cu reședința în Cluj.

Protopopii se vor înscrie ca membri ai Comitetelor județene — și preoții ca membri ai comitetelor de prețură ori comunale. Absolut toți cei capabili vor pregăti câte o conferință de educație religioasă, atât de necesară tineretului. Toate ședințele se vor începe și termina cu un scurt serviciu religios ori cu câte o rugăciune.

Cluj, la 22 Ianuarie 1935.

Consiliul eparhial.

Nr. 244—1935.

1—2

CONCURS

Prin aceasta se publică concurs pentru ajutoare din fundațiunea „Andronic“ pe seama ucenicilor și a candidaților de măestri ortodocși din cuprinsul eparhiei noastre.

Cererile se vor înainta Consiliului eparhial până la 1 Martie a. c. prin oficiile protopopești la cari aparțin, împreună cu următoarele documente:

1. Certificat de botez dela biserică.
2. Certificat dela primărie despre situația familială și materială a părinților ucenicului sau a candidatului de maestru.
3. Certificat școlar.
4. Contractul cu maestrul.
5. Certificat dela oficiul parohial despre purtarea morală și cercetarea bisericii din partea petentului, fie ucenic, fie maestru.
6. Certificat de eliberare pentru callele cari vreau să devină independenți, arătând locul unde voește să se așeze.
7. Măestri petenți să arate decând s'au eliberat, decând își exercită meseria pe cont propriu, sunt singuri sau au și alte ajutoare și de ce fel de mijloace au nevoie pentru a putea începe meseria pe socoteala lor.

Cluj, la 18 Ianuarie 1935.

Consiliul eparhial.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.